

Mercuria kauppaoppilaitos Oy:tä koskeva sisäisen tarkastuksen tarkastusraportti 2021 / RV

11144/00.03.01.00/2021

RV/K-ML/RK-K/SV

Vantaan kaupungin sisäinen tarkastus on lähettänyt konsernijaostolle 5.11.2021 päivätyn liitteenä olevan tarkastusraportin koskien Mercuria kauppaoppilaitos Oy:tä. Tarkastuksen tavoitteena oli varmistaa, että yhtiö noudattaa osakeyhtiölakia, sekä kaupungin konserniohjetta ja muita ohjeita ja toimii muutoinkin omistajan tahdon ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.

Yhtiön hallitus oli vain merkinnyt tiedoksi tarkastusraportin. Henkilöstö- ja konsernijohtaja ja konserniohjauksen päällikkö ovat tavanneet 21.12.2021 yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan, jotta tarkastusraportissa havainnot saataisiin huomioiduksi yhtiön toiminnassa.

Yhtiön uuden yhtiöjärjestyksen 11 §:ssä todetaan konserniohjauksesta, että ”yhtiö noudattaa toiminnassaan soveltuvin osin kulloinkin voimassa olevaa Vantaan kaupungin konserniohjetta, yleisiä ja yhteisökohtaisia omistajapoliittisia linjauksia sekä muuta Vantaan kaupungin yhtiölle antamaa konserniohjausta”. Sisäinen tarkastus suosittaa tarkastusraportissaan, että kaupungin konserniohjaus ja -valvonta -yksikkö käy keskustelun Mercuria kauppaoppilaitos Oy:n johdon kanssa siitä, mitä yhtiön kannalta tarkoittaa konserniohjeen noudattaminen soveltuvin osin mm. tukipalvelujen, ennakkosuostumusten, kaupungin hankintaohjeen noudattamisen ja henkilöstöpolitiikan (ml. palkitseminen ja palkkiot) osalta.

Kuntalain 47 §:ssä todetaan, että omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Jotta kuntalain 47 § täyttyy, tulisi termin ”soveltuvin osin” tarkoituksesta laatia sisäisen tarkastuksen näkemyksen mukaan tarkka kirjallinen dokumentti. Sisäisen tarkastuksen tarkastusraportin mukaan yhtiö voi olla noudattamatta konserniohjetta vain poikkeustapauksissa. Tästä syystä sisäinen tarkastus katsoo, että yhtiön tulee noudattaa jatkossa vantaan henkilöstöpolitiikkaa (palkitseminen ja henkilöstöedut), ennakkosuostumusmenettelyä ja hankintaohjetta, joiden osalta ei kaikilta osin noudatettu konserniohjetta.

Konsernijaosto on päättänyt 18.1.2021 § 6 Vantaan kaupungin tytäryhteisöjen yhtiöjärjestyksen yhtenäistämistä. Päätöksen selostusosan mukaan yhtiön toimintaan tai tarkoitukseen liittyvästä perustellusta syystä malliyhtiöjärjestyksen määräyksistä voidaan yksittäistapauksessa poiketa ja/tai niitä voidaan täydentää tarvittaessa yhtiön erityispiirteistä johtuvilla määräyksillä. Niissä kaupungin tytäryhtiöissä, joissa on kaupungin lisäksi muita osakkeenomistajia, otetaan huomioon myös muiden osakkeenomistajien oikeudet ja äänivalta. Konsernijaosto on 13.9.2021 § 4 hyväksynyt Mercuria kauppaoppilaitos Oy:n yhtiöjärjestyksen muutoksen ja kokouksessa on kuultu selostus yhtiöjärjestysmuutoksista.

Kaupungin kokonaan omistamien konserniyhtiöiden yhtiöjärjestyksiin voidaan sisällyttää kaupungin konserniohjeistuksen noudattamista koskevat ja muut osakeyhtiölain yhdenvertaisuussäännösten näkökulmasta vain yhtä osakkeenomistajaa suosivat yhtiöjärjestysmääräykset. Muiden kuin kaupungin kokonaan omistamien yhtiöiden osalta tällaiset yhtiöjärjestysmuutokset edellyttävät aina vähemmistöosakkeenomistajien suostumuksen. Yhtiöiden perustamisen yhteydessä Vantaan kaupunki

voi asettaa perustamisen ehdoksi kaupungin yhtiöjärjestysmallin mukaisten kirjausten ottamiseksi osaksi perustettavan yhtiön yhtiöjärjestystä.

Mercuria kauppaoppilaitos Oy on perustettu 1982 osana opetusministeriön aloitteesta ja ammattikasvatustalouden sekä lääninhallituksen johdolla neuvoteltua järjestelyä, jossa 1908 yksityiseksi kaupallisen alan kouluksi perustettu Helsingin kauppiaitten kauppaoppilaitos on päättänyt sijoittua Vantaalle. Järjestelyn taustalla on ollut tarkoitus saada Vantaalle kaupallisen alan opetustoimintaa. Vantaan kaupunki on tullut yhtiön omistajaksi tässä yhteydessä. Yhtiössä on vähemmistöosakkeenomistajana Kauppiain Kauppaoppilaitoksen aikanaan perustanut Helsingin Kauppiain Yhdistys ry (omistusosuus 4,5 %). Yhtiötä ei ole perustettu palvelemaan yksin Vantaan kaupungin tarpeita. Vantaan kaupunki ei voi osakeyhtiölain osakkeenomistajien yhdenvertaisuutta koskevien säännösten vuoksi yksipuolisesti muuttaa yhtiöjärjestystä siten, että se sisältää yksin Vantaan kaupunkia osakkeenomistajana suosivia yhtiöjärjestysmääräyksiä.

Sisäisen tarkastuksen raportin mukaan yhtiön ja kaupungin välinen maanvuokrasopimuksen vuokrataso on perusteettoman alhainen (17 euroa/vuosi). Maanvuokrasopimus on voimassa v. 2033 saakka. Maanvuokrasopimus on laadittu yhtiön ja kaupungin välillä v. 1983 sen jälkeen, kun Kauppiaitten Kauppaoppilaitos on päättänyt v. 1981 sijoittua opetusministeriön aloitteesta käytyjen neuvottelujen jälkeen Vantaalle. Kauppaoppilaitoksen sijoittuminen Vantaalle ja siihen liittynyt ehdoiltaan yhtiön kannalta erittäin edullinen maanvuokrasopimus on ollut aikanaan kaupungin elinvoima- ja koulutuspoliittinen hanke, jonka yhteydessä tehtyihin sopimusoikeudellisiin sitoumuksiin on juridisesti haastavaa puuttua jälkikäteen. Yhtiön kanssa on käynnistetty keskustelu siitä, miten yhtiö voisi omalta osaltaan tukea kaupungin strategisia tavoitteita mm. koulutustason nostosta.

Konsernijaoston 13.9.2021 hyväksymä yhtiöjärjestys on ollut Helsingin Kauppiain Yhdistys ry:n kanssa käydyissä neuvotteluissa saavutettu neuvottelutulos. Uusien neuvottelujen aloittaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Mercuria kauppaoppilaitos Oy:n omistajapoliittisiin linjauksiin on kuitenkin tarkoituksenmukaista täsmentää seuraavien osa-alueiden osalta, miltä osin yhtiö noudattaa Vantaan kaupungin konserniohjetta:

- Tukipalvelut
- Ennakkosuostumukset
- Hankintaohjeen noudattaminen
- Henkilöstöpolitiikka

Omistajapoliittiset linjaukset on täsmennettävä muun muassa sijoitusvarallisuuden ja hankintasäännösten osalta. Lisäksi yhtiön tulee jatkossa noudattaa konserniohjeen ennakkosuostumuksia koskevia määräyksiä. Tukipalveluiden osalta yhtiön on sen sijoitusvarallisuuden määrä huomioden jatkossa hyödynnettävä kaupungin rahoitusyksikön neuvonta- ja ohjauspalveluita sekä haettava sijoitusvarallisuuteen liittyville sopimuksille tarvittaessa konserniohjeen edellyttämät ennakkosuostumukset. Yhtiön on sovellettava hankinnoissaan hankintalakia ja konserniohjeen mukaisesti kaupungin hankintaohjeistusta pois lukien ohjeiden kunnallista päätöksentekomenettelyä koskevat osat.

Yhtiön kanssa on sovittu, että se laatii selvityksen palkitsemiskäytännöistään, jonka yhtiö toimittaa tiedoksi henkilöstön ja konsernipalveluiden palvelualueelle. Tämän jälkeen arvioidaan, muodostaako

palkitsemisen kokonaisuutena olennaisen poikkeamisen kaupungin henkilöstöetuja vastaavista henkilöstöeduista.

Sisäisen tarkastuksen raportissa on tarkastushavaintojen perusteella arvioitu sisäisen valvonnan olevan yhtiössä edellä mainituista epäselvyyksistä huolimatta hyvällä tasolla. Raportissa todetaan, että jälkitarkastus tehdään noin vuoden kuluttua. Raportti käsitellään yhtiön johdon ja hallituksen toimesta.

Konsernijaosto 7.2.2022 § 5

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) merkitä tiedoksi sisäisen tarkastuksen tarkastusraportti koskien Mercuria kauppaoppilaitos Oy:tä;
- b) kehotetaan henkilöstön ja konsernipalveluiden palvelualueita käynnistämään yhtiön kanssa esitysosassa selostettujen asioiden osalta valmistelu yhteisökohtaisten omistajapoliittisten linjausten täsmentämiseksi; ja
- c) kehottaa yhtiötä huomioimaan päätöksenteossaan konserniohjeen ennakosuostumusmenettelyn noudattaminen.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Tarkastusraportti 5.11.2021

Täytäntöönpano: Konserniohjaus ja -valvonta

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus kaupunginhallitukselle

Lisätiedot:

Konserniohjauksen päällikkö Riikka Kiljander-Kiiskinen

Tarkastusjohtaja Pentti Asumus, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)